

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB®
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, mart.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukurimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI IQTISODIYOTDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINING IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA'SIR ETUVCHI TIZIMLASHTIRILGAN TAHDIDLAR.....	40
Qodirov Tuyg'un Uzoqovich, Nabiyev Bexzod Shavkatovich	
SANOAT TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYA VA TEKNOLOGIK MODERNIZATSIYANING O'RNI	44
Boboqulov Sanjar Bahromqulovich	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI BAHOLASHNING USLUBIYOTI VA UNING SOLIQ TIZIMIDA QO'LLANILISHI	49
To'xtabayev Oybek Odilovich	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY Tajribalar.....	56
Ismailov Bobir Salomovich	
TIJORAT BANKLARI INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY JIHATLARI	62
Yangiboyev F.B.	
MINTAQAVIY IQTISODIY SALOHİYATDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	68
Turayev Og'abek Kaxramonovich	
XORIJIY MAMLAKATLARDA TO'QIMACHILIK KLASSTERLARINI RIVOJLANTIRISH Tajribasi.....	75
Yusupova Feruza Yo'ldoshevna	
BANK XIZMATLARI SIFATINI BOSHQARISHNING INTEGRATSION VA ADAPTIV MODEL.....	83
Ibroximov Ilxomjon Shavkatjon o'g'li	
QURILISH TASHKILOTLARI FAOLIYATINING MOLİYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA BAHOLASH	89
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich	
ICHKI NAZORAT VA KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDAGI XAVFLARNI BOSHQARISH	94
Islamova Nargiza Mirzaxidovna	
TURIZMNING MINTAQADA IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI	104
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSİYALARNI JALB QILISH ORQALI INVESTITSION JOZIBADORLIKNI OSHIRISHNING HOZIRGI KUNDAGI HOLATI TAHLILI	111
Begamov S.X.	
RETHINKING JOB CREATION: ONTOLOGICAL AND EPISTEMOLOGICAL FOUNDATIONS OF MACROECONOMIC EMPLOYMENT ANALYSIS.....	116
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
HUDUDIY TURIZM KLASSTERLARINI SHAKLLANTIRISH VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	125
Ro'zimova Xusnora Mirzobek qizi	
SUG'URTACHILIK VA O'ZBEKISTONDA SUG'URTA SEKTORINING HOLATI.....	129
O'runboyeva Sotima Alisher qizi	
GO'SHT VA GO'SHT MAHSULOTLARINI SANOAT USULIDA QAYTA ISHLASHDA XORIJIY MAMLAKATLAR Tajribalari.....	134
Kaydarova Sitara Suranbay qizi	
KORXONALAR QIYMATINI BAHOLASH VA BOZOR BAHOSINI SHAKLLANTIRISH METODOLOGIYASI.....	139
Abduraxmanov Sherzodbek Ravshanovich	
YASHIL IQTISODIYOT: EKOLOGIK BARQARORLIK VA IQTISODIY SAMARADORLIK UYG'UNLIGI.....	145
Jamalidinova Asalxon Saliyevna	
2025-YILDA O'ZBEKISTON UCHUN ENG YAXSHI 10 TA TRANSPORT TEKNOLOGIYALARI VA INNOVATSIYALARI	151
Mamasaliyeva Mukaddas Ibadullayevna, Beketov Timur Kazakbayevich	

MAHSULOT TANNARXINI ANIQLASHNING INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUVLARI: AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY TIZIMLAR QIYOSIY TAHLILI	155
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ	163
Хайдарова Ёркиной Аскар кизи	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING FISKAL VA INSTITUTSIONAL MEKANIZMLARI	170
Mamatova Nodira Mirzavaliyevna	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА И УСТОЙЧИВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ: ФОРМИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ МОДЕЛИ ПЕРЕХОДА ТЕПЛИЧНЫХ ХОЗЯЙСТВ ТАШКЕНТСКОЙ АГЛОМЕРАЦИИ НА СОЛНЕЧНЫЕ СИСТЕМЫ ЭНЕРГОСНАБЖЕНИЯ	178
Срождидинова Зарина Хайриддиновна, Абдувалиева Зилола Абдуллаевна	
MAMLAKATIMIZDA QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	186
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna	
RIVOJLANISHDA RAQOBAT EMAS, BALKI HAMKORLIKNING USTUVORLIGI: NAZARIY VA AMALIY TAHLIL	190
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich	
IJTIMOY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEKANIZMLARI VA "QAMRAB OLINMAGAN O'RTA QATLAM" MUAMMOSI	196
Bafoev Farrux Jo'raqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA EKOLOGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH	202
Shanazarova Gulyoraxon Baxtiyarovna	
O'ZBEKISTON STARTAP EKOTIZIMIDA INVESTITSIYA JALB QILISH JARAYONINING INSTITUTSIONAL MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH MEKANIZMLARI	208
Xoliqova Xurshidaxon Xayotjon qizi	
INNOVATSION IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA STARTAP EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI	214
Usmanov Gafurjon Shavkatovich	
QURILISHDA ISHLAB CHIQRISH VA SIFATNI BOSHQARISH TIZIMLARINING RIVOJLANISHI	220
Buriyev Xakim Toshimovich, Usmanov Ilxom Achilovich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSION MUHITNI TAKOMILLASHTIRISHNING STRATEGIYALARI	225
Xolov Sherali Axrorboyevich	
2010-2024-YILLARDA O'ZBEKISTONDA TO'QIMACHILIKNI INVESTITSIYALASHNING EKONOMETRIK TAHLILI	229
Ashurov Shuhratbek Quadrat o'g'li	
TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING ZAMONAVIY USULLARI	233
Sherbekova Kamola Norbekovna	
AHOLI MOLIYAVIY SAVODXONLIGI DARAJASI VA UNI BAHOLASHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI	243
Abduvoxidov Akmal Abdulazizovich	
MARKAZIY BANK KURS SIYOSATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI	249
Saydullayev Nodirbek Narzullaevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISH SALOHİYATI VA MUAMMOLARI	258
Raupov Shuxrat Soyibovich	
ЭКОТУРИЗМ В УЗБЕКИСТАНЕ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ	264
Абидова Дилфуза Игамбердиевна, Рахматуллаева Зулайхо Хасан кизи	
DIGITAL ECONOMY AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE: BUSINESS CHANGE IN THE REGIONS	270
Abdullayev Muzaffar Abdujabbarovich	

QISHLOQ XO'JALIK MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASHDA IOT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	273
Mirzaev Dilshod Artikovich	
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ СТАРТАП-ПРОЕКТОВ В ВУЗАХ УЗБЕКИСТАНА	279
Касимова Наргиза Сабитджановна	
YASHIL IQTISODIYOTNING NAZARIY ASOSLARI VA UNGA ILMIY YONDASHUVLAR.....	284
Ismoyilova Mahliyo Oybek qizi	
BOSHQARUVDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR (OLIIY TA'LIM MISOLIDA).....	289
Karievva Gulnora Abdullayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV MIJOZLARGA XIZMAT KO'RSATISHNING AMALDAGI HOLATI VA ASOSIY TENDENSIYALARI.....	295
Qurbonov Odilbek Ro'zmatovich	
O'ZBEKISTONDA SPORT FEDERATSIYALARI VA ASSOTSIATSIYALARINI SAMARALI BOSHQARISH TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'LLARI	302
Umed Farmonkulovich Radjabov	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA QARATILGAN IQTISODIY MEKANIZMNI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA ULARNING AMALIY AHAMIYATI	307
Mullayeva Mexrangiz Axtam qizi	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA)	313
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Muradova Nazira Raximjanovna	
RAQAMLI MARKETING VA ONLAYN PLATFORMALAR ORQALI EKOTURISTIK MAJMUALARNI OMMALASHTIRISH TRENDI	318
Xolmatova Parvina Asliddin qizi	
O'ZBEKISTONDA SOLIQ MA'MURCHILIGI STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR	323
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
РАЗВИТИЕ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА КАК ФАКТОР РЕГИОНАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА.....	327
Бахтиёрров Худайберган Хамдам угли	
MAHALLIY BUDJETLARDA TRANSFERTLARGA QARAMLIK DARAJASINI BAHOLASH (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	335
Xudoyqulov Hamidjon Abdullayevich	
QORAQALPOG'ISTON QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHNI BOSHQARISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI.....	342
Tajibaev Berdax Asqarbay uli	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	347
Ashurova Maftuna Ortiq qizi	
STRATEGIC DIRECTIONS FOR INCREASING CAPITAL EFFICIENCY OF COMMERCIAL BANKS: DIGITALIZATION AND RISK MANAGEMENT INTEGRATION	352
Sadullaeva Mokhinur Aziz kizi	
TECHNOLOGY MANAGEMENT AND SME INTERNATIONALIZATION: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW	358
Abduxafizova Madinabonu Mirabbos qizi	
TA'LIM SIFATINI BAHOLASH MEZONLARINI SHAKLLANTIRISH USULLARI.....	363
Mamadiyarov Zokir Toshtemirovich	
SMART UNIVERSITET KONSEPSIYASI ASOSIDA REYTING VA RAQOBATBARDOSHLIKNI INTEGRAL BOSHQARISH	371
Xudoyqulov Husen Ahadovich	

BUXGALTERIYA HISOBINING MILLIY VA XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIVAVIY HISOBOT 1-SHAKLINING QIYOSIY TAHLILI	379
Shodiyev Murodjon Bakirovich	
SUG'URTA BOZORINING RAQAMLI RIVOJLANISHIDA NAZARIY QARASHLAR	384
G'oziyeva Aziza Abdusalomovna	
MINTAQAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA INNOVATSION LOYIHALAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI	389
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
MAHALLIY BUDJETLAR DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHNING IQTISODIY AHAMIYATI	397
P.SH.Usmonov	
СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОВ ИНВЕСТИЦИОННОГО АНАЛИЗА ДЛЯ ОЦЕНКИ ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ	401
Ирмухамедова Муслима Дилшодовна	
KORXONA VA TASHKILOTLARDA INSON KAPITALIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA KORPORATIV MADANIYAT, AXLOQIY-RUHIY VA MA'NAVIY MUHITNING O'RNI	407
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg'un Uzoqovich	
ELEKTRON PULLARNING MOHIYATI VA ULARNING MILLIY TO'LOV TIZIMIDAGI ROLI	416
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA UY XO'JALIKLARINING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI KENGAYTIRISH	423
Eshbaeva Shahnoza Faxriddinovna	
APPLICATION OF EXTREME MODELS IN ASSESSING THE ECONOMIC POTENTIAL OF AN ENTERPRISE	428
Musayeva Shoira Azimovna	
SOLIQ MA'MURCHILIGIDA XORIJIY TAJRIBA HAMDA UNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH SAMARADORLIGI	435
Bozorova Ozoda Raximovna	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATI IMIJINI OSHIRISHDAGI MUAMMOLARNI HAL ETISHDA XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI: QIYOSIY TAHLIL	439
Bekmurodov Navruz Ergashevich	
TA'LIM XIZMATLARI SOHASIDA YARATILGAN YALPI QO'SHILGAN QIYMAT DINAMIKASI VA UNI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	449
O'rinov Komiljon Kozimovich	
BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHNING MINTAQAVIY OMILLARI	453
Salomat Norova	
QURILISH MATERIALLARI BOZORI VA UNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	459
Usubjonov Zaxriddin Vasiliddin o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKSPORT OPERATSIYALARINI SUG'URTA QILISHNI RIVOJLANTIRISH	465
Xalikov R. B.	
BIZNES JARAYONLAR AUTSORSINGINI OPTIMALLASHTIRISH USULLARI TAHLILI	472
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
DAVLAT MOLIVAVIY BOSHQARUVI SAMARADORLIGINING IJTIMOY ADOLATGA TA'SIRINING PEFA VA CEQ METODOLOGIYALARI ORQALI TAHLILI	477
Zokirjonov Muhammadsodiq Ravshanbek o'g'li	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ICHKI AUDIT XIZMATINI TASHKIL QILISHNING XORIJ TAJRIBASI	485
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich	
MINTAQADA IJTIMOY HIMOYA TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH	491
Saparov Ismat Chorshanbiyevich	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANISHDA EKOLOGIK INNOVATSIYALARNI QO'LLAB-QUVVATLASH YO'NALISHLARI	495
Ismatov Sharofiddin Asatulloevich	

THE ESSENCE OF THE OPTIMAL COST STRATEGY	500
Sodiqov Mirakhror Abbos ugli	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TOG'-KURORT ZONALARINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY JIHATLARI (CHORVOQ ERKIN TURISTIK ZONASI MISOLIDA)	504
Shomurodova Shahnoza G'ayratovna	
ICHKI AUDIT SIFATI VA SAMARADORLIGI TUSHUNCHALARINING IQTISODIY MAZMUNI HAMDA ULARNING O'ZARO BOG'LIQLIGI	509
Ergashev Olloyor Furqat o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARI FAOLIYATINI SOLIQQA TORTISH VA UNI HISOBINI YURITISH.....	517
Abdullayev Abdurauf	
TIJORAT BANKLARINING RISKLARINI BAHOLASHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	522
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna	
TIJORAT BANKLARIDA KORRUPTSIYAVIY-KOMPLAENS MUAMMOLARI: TAHLIL VA YECHIMLAR	527
Yunusov Baxtiyor Shavkatovich	
MAISHIY XIZMAT KO'RSATISHNING SIFAT NAZORATINI HAMDA TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	532
Meliyev X.T.	
ОЦЕНКА КАЧЕСТВА СЕРВИСА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ НА ОСНОВЕ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ОПРОСА	541
Усманова Азиза Баходировна	
RAQAMLI BANK XIZMATLARI ORQALI MOLIVAVIY INKLYUZIVLIKNI KENGAYTIRISH.....	545
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi	
QURILISH KORXONALARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYALARNING AHAMIYATI	550
Egamon Raxmatillo Mirolimovich, Bobobekov Davron Gafurovich	
FINANCIAL MARKET PARTICIPANTS: A CLASSIFICATION BY ROLE AND RESPONSIBILITY.....	553
Khotamkulova Madina	
ФОРМИРОВАНИЕ «ТУРИСТИЧЕСКОЙ МАХАЛЛИ» КАК ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОГО МЕХАНИЗМА РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ В СФЕРЕ ГОСТЕВЫХ ДОМОВ УЗБЕКИСТАНА	559
Иргашева Нигина Салохиддиновна	
BANKLARDA KREDIT GAROVI BILAN ISHLASHNING XORIJ ILG'OR TAJRIBASI VA UNDAN O'ZBEKISTON BANKLARI AMALIYOTIDA FOYDALANISH ISTIQBOLLARI.....	567
Sh. Saidov	
MILLIY UGLEROD SAVDOSI TIZIMINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	573
Islamov Shoxzod Shuxrat o'g'li	
THE NECESSITY OF CREATING A BUSINESS ENVIRONMENT AND ITS ROLE AND SIGNIFICANCE IN THE NATIONAL ECONOMY	582
Amanov Davron Ravshan ugli	
SUV RESURLARINI BOSHQARISHDA RAQAMLASHTIRISH SAMARADORLIGI	588
Saidov Muhammadali Hakimovich, Mahammatov Hoshim, Esanbekov Diyorbek	
ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА БАНКОВ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО И ПРИНЦИПАМИ ESG	595
Насирдинов Шарифджон Изатуллоевич	
ОЦЕНКА ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭЛЕКТРОБУСА.....	600
Мухитдинов Акмал Анварович, Касимов Омил Камалович, Саидов Азамат Илхом угли	
XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA DUKKAKLI DON MAHSULOTLARINI YETISHTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH YO'NALISHLARI (HINDISTON TAJRIBASI MISOLIDA).....	608
Mirsayd Xudaybergenov	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLINING FAROVONLIGI VA DAROMAD MANBALARINI STATISTIK TAHLILI	612
Mamatkulov Baxtiyor Xalmuradovich	

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARUV MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	618
Muxamedjanova Maxfuza Baxodir qizi	
MOLIYAVIY AKTIVLARINING IQTISODIY MOHIYATI, MAZMUNI HAMDA KLASSIFIKATSIYASI.....	627
Odiljonova Oybachin Fayzullo qizi	
XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ORQALI MAMLAKATIMIZ LOYIHALARINI AMALGA OSHIRISH TARTIBI TAHLILI.....	631
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
HUDUDNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA IQTISODIY SALOHİYATNING O'RNINI.....	636
Avazbek Xalbekov	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SABZAVOTCHILIK TARMOG'INING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	642
Sobir Xasanov	
IMPACT OF REGIONAL INFRASTRUCTURE AND NATURAL RESOURCE UTILIZATION ON THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL TOURISM (A DISTRICT-LEVEL ANALYSIS OF THE SAMARKAND REGION, UZBEKISTAN)	650
Toyirova Shohista Bobobekovna	
INNOVATION IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA'LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY OMILLARI	657
Talapova Nargiza Baxriddinovna	
BOZOR BEQARORLIGI SHAROITIDA BANK OBRO'SINI STRATEGIK RESURS SIFATIDA BARQARORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	661
Yuldasheva Kamola Qosimjonovna, Ziyaeva Muhtasar Mansurdjanovna	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT PENSIYA TIZIMINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH MASALALARI	667
Pardayev Farrux Muzaffarovich	
RAQAMLI TRANSFORMASIYA SHAROITIDA MENEJERLARNING RAQAMLI KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH.....	671
Sharipova Zulfiya Shokirjonovna	
FUQAROLAR ISHTIROKIGA ASOSLANGAN TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISH TIZIMI VA UNING IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	677
Shukurova Parizod, Soatova Nodira Boboxonovna	
O'ZBEKISTON QISHLOQ HUDUDLARINING BARQAROR RIVOJLANISH YO'NALISHLARIDA QISHLOQ TURIZMI VA EKOTURIZM – ASOSIY USTUVOR YO'NALISHLARI	682
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi	
KORXONALARDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNING SHAFFOFLIGINI TA'MINLASHDA BUXGALTERIYA HISOBINING ROLI.....	691
Alimbay Shamshetov	
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDA YASHIL INVESTITSİYALARINING MOLIYAVIY MEXANIZMLARI	694
Saule Ibragimova	
ANALYSIS OF THE STATE OF ELECTRICITY GENERATION BY WIND POWER PLANTS.....	698
Saidov Mash'al Samadovich	
TRANSFORMING TOURISM EDUCATION IN UZBEKISTAN: AN INSTITUTIONAL ANALYSIS OF PERSONNEL TRAINING SYSTEMS.....	706
Abdullakhujaev Abdukodirkhuja, Ochilova Hilola Farmonovna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOTLAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	713
Elomonov Dadaxon Ozodullayevich	

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOTLAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH

Elomonov Dadaxon Ozodullayevich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti tadqiqotchisi

Email: dadaxonelomonov9006@gmail.com

ORCID: 0009-0001-6331-1960

Annotatsiya. Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida audit tizimini transformatsiya qilishning dolzarb masalalari ko'rib chiqiladi. "O'zbekneftgaz" AJ misolida SAP, ERP tizimi asosidagi moliyaviy nazorat mexanizmlari tahlil qilinib, sohada Big Data, sun'iy intellekt va blokcheyn texnologiyalarini qo'llashning iqtisodiy samaradorligi baholangan. Tadqiqot davomida yetkazib berish zanjirida blokcheynni qo'llashning matematik algoritmi va 2024–2025-yillardagi xalqaro standartlar (ISA) asosida tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: raqamli audit, SAP, ERP, "O'zbekneftgaz" AJ, blokcheyn, sun'iy intellekt, IFRS, ISA, Big Data, iqtisodiy samaradorlik.

Abstract. This article examines the issues of transforming the audit system in the digital economy. In the context of "Uzbekneftegaz" JSC, the mechanisms of financial control based on the SAP ERP system are analyzed, and the economic efficiency of using Big Data, AI, and blockchain is evaluated. The study proposes a mathematical algorithm for the blockchain-based supply chain and provides recommendations for improving national audit standards in line with ISA 2024–2025 updates.

Key words: digital audit, SAP ERP, "O'zbekneftgaz" JSC, blockchain, artificial intelligence, IFRS, ISA, Big Data, economic efficiency.

Аннотация. В данной статье рассматриваются актуальные вопросы трансформации системы аудита в условиях цифровой экономики. На примере АО "Узбекнефтегаз" анализируются механизмы финансового контроля на основе системы SAP ERP и оценивается экономическая эффективность использования технологий Big Data, искусственного интеллекта и блокчейна в отрасли. В ходе исследования разработан математический алгоритм использования блокчейна в цепочке поставок и рекомендации, основанные на международных стандартах (ISA) 2024–2025 годов.

Ключевые слова: цифровой аудит, SAP, ERP, АО "Узбекнефтегаз", блокчейн, искусственный интеллект, МСФО, МСА, большие данные, экономическая эффективность.

KIRISH

Global iqtisodiy muhitda shaffoflik va hisobdorlik talablarining kuchayishi auditorlik kasbini tubdan isloh qilishni taqozo etmoqda. An'anaviy audit uslubi asosan tarixiy ma'lumotlarga asoslangan bo'lib, u real vaqt rejimidagi xavflarni aniqlashda yetarli moslashuvchanlikka ega emas. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi va energetika sohasini isloh qilish borasidagi qarorlari doirasida "O'zbekneftgaz" AJ kabi strategik korxonalarning moliyaviy hisobotlarini MHXS (IFRS) asosida shakllantirish va xalqaro standartlarga (ISA) muvofiq auditdan o'tkazish ustuvor vazifa etib belgilandi. Tadqiqotning dolzarbligi

shundaki, yirik sanoat xoldinglarida ma'lumotlar oqimining haddan tashqari ko'pligi inson omiliga asoslangan auditning samaradorligini pasaytirmoqda, bu esa raqamli audit algoritmlarini ishlab chiqishni talab qiladi.

Zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali mazkur muammolarni bartaraf etish mumkin. Avtomatlashtirilgan hisob dasturlari va axborot tizimlari moliyaviy ma'lumotlarni tez va aniq qayta ishlash, hisobotlarni xalqaro standartlarga muvofiq tayyorlash hamda axborot xavfsizligini ta'minlash imkoniyatini yaratadi. Shu bilan birga, raqamli yechimlar korxonalar faoliyatida shaffoflikni oshirish, moliyaviy resurslardan samarali foydalanish va mas'uliyatni kuchaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois moliyaviy hisobotlar auditini raqamli texnologiyalar asosida takomillashtirish masalasi bugungi kunda dolzarb ahamiyatga ega hisoblanadi. Ushbu maqolaning maqsadi raqamli texnologiyalarni audit jarayoniga integratsiya qilish orqali tekshiruvlar sifatini oshirish va sohadagi muammolarni bartaraf etish bo'yicha ilmiy takliflar ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston Respublikasida moliyaviy hisobotlarni xalqaro standartlarga transformatsiya qilish va audit tizimini raqamli texnologiyalar asosida rivojlantirishga oid ilmiy tadqiqotlar soni ortib bormoqda. Xalqaro tajribada mazkur masala ko'proq avtomatlashtirilgan hisob dasturlari, elektron hisobot tizimlari va bulutli xizmatlar (cloud accounting) yo'nalishida o'rganilgan. Xorijiy olimlardan M. Romney, P. Steinbart [3] asarlarida raqamli buxgalteriya axborot tizimlarining nazariy va amaliy jihatlarini yoritilgan. C. Warren, J. Reeve, J. Duchac [4] moliyaviy va boshqaruv hisobi jarayonlariga zamonaviy texnologiyalarni integratsiya qilish masalasiga alohida e'tibor qaratgan.

Shuningdek, auditni raqamlashtirish bo'yicha nazariy asoslar xorijiy olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Vasarhelyi, M. A. ta'kidlaganidek, Big Data tahlili auditorlarga tanlanma usulidan voz kechib, yoppasiga nazoratni amalga oshirish imkonini beradi [5]. Hussain, M., Al-Ahmadi, S. va boshqalar blokcheyn texnologiyasining "uch tomonlama qayd" tizimini joriy etish orqali audit xavfini minimallashtirish mumkinligini isbotlashgan [6]. O'zbekistonlik olimlardan B. A. Xasanov va A. K. Ibragimovlar o'z tadqiqotlarida O'zbekistonning milliy iqtisodiyoti xususiyatlarini hisobga olgan holda boshqaruv audit va ichki nazoratni raqamlashtirish masalalarini yoritib berganlar [7,8]. Biroq aynan neft-gaz sohasi kabi murakkab texnologik zanjirga ega bo'lgan korxonalar uchun raqamli auditning maxsus metodologiyasi hali yetarlicha ishlab chiqilmagan. IFRS Foundation [9] tomonidan qabul qilingan xalqaro standartlarda raqamli hisobotni shakllantirish va uning shaffofligiga oid talablar belgilangan. Amaliyotda esa 1S: Buxgalteriya, SAP, Oracle Accounting, Quick Books kabi dasturiy ta'minot vositalari keng qo'llanilmoqda. Adabiyotlarda ushbu dasturlarning hisob-kitob jarayonlarini avtomatlashtirish, hisobotlarni tezkor tayyorlash va inson omili bilan bog'liq xatolarni kamaytirishdagi ahamiyati qayd etilgan.

Tadqiqotlarda moliyaviy hisobotlar auditida raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali shaffoflikni ta'minlash, moliyaviy resurslardan samarali foydalanish va hisobot tizimini xalqaro talablarga moslashtirish zarurligi ta'kidlangan. Tadqiqotning maqsadi — raqamli texnologiyalar yordamida "O'zbekneftgaz" AJda moliyaviy hisobotlar auditini takomillashtirishning ilmiy-uslubiy asoslarini ishlab chiqish va uning iqtisodiy samaradorligini asoslab berishdan iborat. Raqamli transformatsiya jarayonlari nafaqat vaqtini tejash, balki audit xavfini minimallashtirishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqola "Raqamli texnologiyalar asosida moliyaviy hisobotlar auditini takomillashtirish" mavzusiga bag'ishlangan bo'lib, tadqiqot davomida tizimli tahlil, qiyosiy baholash va ekonometrik modellashtirish metodlari qo'llanildi. "O'zbekneftgaz" AJning SAP S/4HANA tizimidagi ma'lumotlar bazasi empirik baza sifatida xizmat qildi.

Tadqiqotda qo'llanilgan usullar tizimli tahlil, qiyosiy baholash, matematik modellashtirish va keys-stadi (case study) metodlaridan foydalanildi. "O'zbekneftgaz" AJning 2021–2025-yillardagi moliyaviy hisobotlari va auditorlik xulosalari empirik baza sifatida olindi. Audit jarayonini takomillashtirish uchun quyidagi algoritmik yondashuv taklif etildi: Data Extraction (ETL) — korxonaning SAP tizimidan ma'lumotlarni to'g'ridan-to'g'ri olish; Continuous Auditing (uzluksiz audit) — yil yakunini kutmasdan, har choraklik monitoring tizimini joriy etish; Risk-Based Approach (ISA 315) — risklarni aniqlashda sun'iy intellektning regression modellaridan foydalanish kabilardan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bugungi kunda "O'zbekneftgaz" AJda SAP S/4HANA tizimi muvaffaqiyatli joriy etilgan. Bu auditorlarga korxonaning 50 dan ortiq sho'ba korxonalari ma'lumotlariga masofaviy kirish imkonini beradi. Raqamli auditning kengayishi ma'lumotlar xavfsizligi bilan bevosita bog'liq. "O'zbekneftgaz" AJda kiber-audit (Cyber Audit) tizimini

joriy etish taklif etiladi. Bunda auditor nafaqat moliyani, balki IT-infratuzilmaning chidamliligini ham tekshiradi (1-jadval).

1-jadval. Yirik sanoat korxonalarida auditning raqamlashish darajasi (2025-y. holatiga)¹

Ko'rsatkich	O'zbekneftgaz AJ	Navoiy KMK	Saudi Aramco	Angliya
ERP tizimi turi	SAP S/4HANA	Oracle	SAP Custom	Microsoft Dynamics
Auditning avtomatlashuvi	45%	38%	82%	78%
Masofaviy audit ulushi	60%	40%	90%	95%
Blokcheyn qo'llanishi	Sinov bosqichida	Mavjud emas	Joriy etilgan	Joriy etilgan

“O'zbekneftgaz” AJ tajribasini Navoiy KMK bilan solishtirganda shuni aytish mumkinki, konchilik sanoatida inventarizatsiya va asosiy vositalar auditida dronlardan foydalanish yuqori natija beradi. Biroq “O'zbekneftgaz” AJda tranzaksiyalar zanjiri murakkab bo'lgani uchun qazib olishdan to'nyilg'i quyish shoxobchasi gacha bo'lgan jarayonda “Continuous Auditing” (uzluksiz audit) modeli ko'proq dolzarbdir. Xalqaro tajriba (Saudi Aramco) shuni ko'rsatadiki, raqamli auditga o'tish uchun nafaqat dasturiy ta'minot, balki “Internal Audit Cloud” — ichki auditning bulutli omborini yaratish zarur. Bu ma'lumotlarni qayta ishlash tezligini 150–200% ga oshiradi. Audit vaqtining qisqarishini quyidagi funksiya orqali ifodalash mumkin:

“O'zbekneftgaz” AJning moliyaviy barqarorligi va raqamlashtirish jarayonlari o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash maqsadida korxonaning asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlari tahlil qilindi. Raqamlashtirish koeffitsiyenti $\$K_{\text{dig}}\$$ sifatida IT-xarajatlarning umumiy operatsion xarajatlardagi ulushi va avtomatlashtirilgan jarayonlar qamrovi olindi (2-jadval).

2-jadval. Moliyaviy ko'rsatkichlar va raqamlashtirishning qiyosiy dinamikasi²

Yillar	EBITDA (mlrd so'm)	Sof foyda (mlrd so'm)	Debitorlik qarzi (mlrd so'm)	Kreditorlik qarzi (mlrd so'm)	Raqamlashtirish koeffitsiyenti (Kdig)
2021	10 200	1 800	15 900	14 100	0.38
2022	12 500	2 400	14 200	13 800	0.52
2023	14 800	3 100	13 100	12 500	0.68
2024	16 200	3 850	12 400	11 900	0.75
2025	18 500	4 600	11 200	10 500	0.88

Ushbu jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, raqamlashtirish koeffitsiyentining 0.12 dan 0.88 gacha ko'tarilishi (SAP tizimining to'liq integratsiyasi) debitorlik qarzdorligining nazoratini kuchaytirib, uning o'sish sur'atini jilovlashga xizmat qilgan. EBITDA ko'rsatkichining o'sishi esa operatsion samaradorlik va raqamli nazorat natijasida tannarxning pasayishi bilan korrelyatsiyaga ega ($R^2 = 0.84$). Neft va gaz sohasida mahsulotning qazib olinishidan to yakuniy iste'molchigacha bo'lgan zanjiri murakkab bo'lib, audit jarayonida ma'lumotlarning haqqoniyligini tekshirish ko'p vaqt talab etadi. Blokcheyn tizimida har bir tranzaksiya “hash” funksiyasi orqali zanjirga bog'lanadi. Yetkazib berish zanjiridagi har bir bosqichni $\$B_i\$$ blok deb olsak, undagi ma'lumotlar yaxlitligi quyidagicha ta'minlanadi: $\$H_i = f(Data_i, H_{i-1}, Timestamp, Nonce)\$$. Bu yerda: $\$H_i\$$ – joriy blokning xeshi, $\$Data_i\$$ – yetkazib berilgan mahsulot hajmi, narxi va sifat ko'rsatkichlari; $\$H_{i-1}\$$ – avvalgi blokning xeshi (zanjiriy bog'liqlik). Validatsiya – auditorlik dasturi $\$H_i \equiv f(Data_i, H_{i-1})\$$ shartni tekshiradi. Agar natija False bo'lsa, tizim ma'lumotlar o'zgartirilganligi haqida avtomatik signal beradi. Smart-kontrakt tahlili – agar $\$V_{\text{delivered}} < V_{\text{contracted}}\$$ (yetkazib berilgan hajm shartnomadagidan kam) bo'lsa, tizim avtomatik ravishda jarima hisoblaydi va uni audit hisobotida anomaliya sifatida ko'rsatadi. Ushbu algoritmnining “O'zbekneftgaz” AJ ta'minot tizimiga joriy etilishi “inson omili” tufayli yuzaga keladigan yo'qotishlarni 15–20% ga kamaytirish imkonini beradi. Tadqiqot doirasida “O'zbekneftgaz” AJ tizimidagi 100 nafar mutaxassis, shundan 60 nafar buxgalter, 25 nafar ichki auditor, 15 nafar IT-auditor o'rtasida so'rovnoma o'tkazildi (3-jadval).

1 Manba: muallif ishlanmasi

2 Manba: muallif ishlanmasi

3-jadval. “O‘zbekneftgaz” AJ tizimida o‘tkazilgan so‘rovnoma natijalarining taqsimoti³

Savol yo‘nalishlari	Yuqori (%)	O‘rta (%)	Past (%)
SAP tizimida ishlash ko‘nikmasi	42	45	13
Big Data tahliliga tayyorlik	15	35	50
Blokcheyn haqida tushuncha	8	22	70
Raqamli auditga bo‘lgan ishonch	68	25	7

So‘rovnoma natijalariga ko‘ra, xodimlarning SAP kabi ERP tizimlarida ishlash ko‘nikmasi yetarli darajada, 87% yuqori va o‘rta, biroq Big Data va blokcheyn kabi innovatsion vositalar bo‘yicha bilim darajasi pastligicha qolmoqda. Qiziqarli jihati shundaki, respondentlarning 68 foizi raqamli audit tizimi shaffoflikni oshirishga qattiq ishonch bildirgan. Bu esa sohada texnik baza mavjudligini, ammo kadrlar malakasini oshirish bo‘yicha “Raqamli ta’lim” dasturi zarurligini ko‘rsatadi. So‘rovnoma natijalariga ko‘ra, xodimlarning 68 foizi raqamli audit tizimiga to‘liq ishonch bildirgan. Biroq Big Data va blokcheyn bo‘yicha ko‘nikmalar past darajada qolmoqda (50–70%). Bu esa kadrlar transformatsiyasini ISA 315 va ISA 500 ning 2024-yilgi yangi tahrirlari asosida amalga oshirishni talab qiladi. ISA 315 (Revised 2019/2024) — “Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement”. Ushbu standartning yangi talqinida auditorlardan korxonaning IT-infratuzilmasini va axborot tizimlarini chuqur tushunish majburiyati yuklatilgan. IFRS S1 & S2 (2024) — “General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information”. “O‘zbekneftgaz” AJ kabi energetika korxonalari uchun ESG ekologik va ijtimoiy mas’uliyat hisobotlarining raqamli auditi majburiy trendga aylanmoqda. ISA 500 (Revised) — “Audit Evidence”. 2024-yilgi o‘zgartirishlar avtomatik ravishda yaratilgan va “bulutli” tizimlarda saqlanadigan ma’lumotlarni asosiy auditorlik dalili sifatida tan olishni kengaytirgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

“O‘zbekneftgaz” AJ misolida o‘tkazilgan ko‘p yillik statistik va metodologik tahlillar shuni ko‘rsatadiki, moliyaviy hisobotlar auditini raqamlashtirish shunchaki texnik jarayon emas, balki korxonaning bozor qiymatini oshiruvchi strategik omildir. Moliyaviy hisobotlar auditini raqamli texnologiyalar asosida takomillashtirish bugungi kunda muhim strategik yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Umuman xulosa qilib shuni ta’kidlashimiz mumkinki:

Birinchidan — “O‘zbekneftgaz” AJ uchun SAP bazasida “Auditorlik ishchi joyi” (Auditor Dashboard) modulini yaratish zarur. Bu real vaqtda risklarni vizuallashtirish imkonini beradi.

Ikkinchidan — auditorlar uchun “Data Analytics in Audit” xalqaro sertifikatlash tizimini joriy etish kerak.

Uchinchidan — “Audit-as-a-Service” (AaaS) konsepsiyasini joriy etish orqali barcha sho‘ba korxonalarni yagona auditorlik xabiga ulash zarur.

To‘rtinchidan — audit jarayonida “Random Forest” va “Regression Analysis” kabi xalqaro usullardan foydalanib, moliyaviy xatoliklarni bashorat qilish tizimini yaratish kerak.

Beshinchidan — xalqaro audit standartlarining (ISA) raqamli transformatsiyasi bo‘yicha milliy qo‘llanma ishlab chiqish va uni “O‘zbekneftgaz” AJ kabi yirik xoldinglarda sinovdan o‘tkazish zarur.

Oltinchidan — inson omili ta’sirini kamaytirish orqali ma’lumotlar haqqoniyiligini 98% gacha oshirish mumkin.

Yettinchidan — SAP tizimi orqali masofaviy audit ulushini 85% ga yetkazish va xarajatlarni tejash, mahsulot tannarxini pasaytirish mumkin.

Sakkizinchidan — audit standartlariga “Raqamli dalillarni to‘plash va saqlash tartibi” bo‘yicha alohida bo‘lim kiritish maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy axborot tizimlari va avtomatlashtirilgan dasturlardan foydalanish audit jarayonlarini tezkor, aniq va ishonchli tarzda amalga oshirish imkonini yaratadi. Raqamli yechimlar nafaqat moliyaviy hisobotlarni shaffof va xalqaro standartlarga muvofiq yuritishga, balki axborot xavfsizligini ta’minlash, moliyaviy resurslardan samarali foydalanish va mas’uliyatni oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayonida kadrlar malakasini oshirish, texnik infratuzilmani rivojlantirish va axborot xavfsizligini mustahkamlash kabi masalalar hal etilishi zarur. Audit tizimini raqamli asosda takomillashtirish korxonalar faoliyati samaradorligini oshirish, moliyaviy intizomni kuchaytirish va jamoatchilik ishonchini mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

3 Manba: muallif ishlanmasi

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 05.10.2020 yildagi "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6079-sonli Farmoni //
2. M.Romney, P.Steinbart Accounting Information Systems. – Pearson, 2021.
3. C.Warren, J.Reeve, J.Duchac Financial and Managerial Accounting. – Cengage Learning, 2020.
4. Vasarhelyi, M. A. "Continuous Auditing: Theory and Application". 2021
5. Hussain, M., & Al-Ahmadi, S. "Blockchain for Financial Audit: A Systematic Review". Journal of Financial Data Science. 2022.
6. Хасанов Б.А. Саноат корхоналарида ички аудит методологияси. Т.: ТДИУ. 2022.
7. Ибрагимов А.К. ва бошқалар. "Молиявий назорат ва аудит". Т.: "Iqtisod- Moliya", 2022.
8. IFRS Foundation. International Financial Reporting Standards. - London, 2022.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
